

Ի՛շ պո՛ւ. Մէճմուսը Հաճախիս բազար վէ
Եօրթու կիւնդիւնտէն մաստա հէր կիւն
Բազար ինչը օլունաճաղ տըր :
Սէնէլիս բէշին 2 առէտ լիւրայի օսմանի
Այլթը պոլոն :
Ցաշրաւ ինչին բօսթա իւճըթի զամ օլուն
Պէճէն ինչին օլուն զաւրուշա տըր :

Իլանաթըն սըրասը պիր տէ ֆալըզ 3 զր :
Իքի տէ ֆա Իլին պէճէր սըրասընա 2 »
Իւչ տէ ֆա Իլին պէճէր սըրասընա 1 »
Իւչ տէ ֆատան զիյատէ վէ ուզուն իլանաթ
Իլին պիրճա բազարըզ օլունուր :
Ցաշրաւարտան կէշէն մէքթ ուզուն բօսթա մէ-
սարիֆինի, կէժնտէրէն վիրէճէք տիր :

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՈԼԻԹԻԳԻՅԷ ՊԵԼԷՏԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՍԸ ՆԱՖԻԱՅԸ ՍԱՅԻՐԷՅԷ ՄԻԻԹԱԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 9 ՅՈՒՆԻՍ

ՄԻԻԹԷՆԷ ՎԻՅԷ

Կէշէնէրտէ Տիարպէթըր վիլայէթի
ճէլիէսի վալիսի տէվէթիլու իսմայիլ
բաշա հազրէթէրի ալէյնիտէ պաղը
չիքեայաթը հալի զաղթէթաթըտա պիր
զաշ մուհարրէրաթ տէրճի սահիֆէյի
հալատիս իլլէմիշ խոթը, վէ պաղը
զաղթէթաթը պիզտէն ալարազ վիլա-
յէթի միւշարիլէնա Էհալիսինին չի-
քեայաթընա թէրճէման օլուն իսի-
լէր : Անճազ ճէրիտէյի Հալատիս զա-
ղէթաթը « Հազիզէթի հալ » իւնվա-
նըյա տէրճ իլլէմիշ օլունուր պիր
պէնտ իլէ պիր սուրէթի աճալիպէտէ
չիքեայաթը մէքթիւրէյի քեալիլէն
ճէրճ իլլէմիշ օլունուր հալտէ, պո-
քէրէր վաղը զաղթէթաթընա ճու-
մաա իրթէսի կիւնքի նիւսիսիսնտէ
ճէրիտէյի Հալատիսին պէնտի մէք-
թիւրէնա զաղթէթաթը օլարազ կիւն-
պիր վարազա կէօրի լիւլէ օլունուր
տան, այնէն զաղթէթաթընա նազլ ու
տէրճի միւնաթիպ առա օլունտու :

ՍՈՒՐԷԹԻ ՎԱՐԱԳԱ

Ճէրիտէյի Հալատիսին կէշէն ճու-
մաա իրթէսի կիւնքի չըզան իքի պին
Էտիսի Էրիզ սոզսան սէքիզ նումէր-
լու նիւսիսիսնտէ « Հազիզէթի հալ »
իւնվանը Տիարպէթըր վալիսի տէվ-
էթիլու իսմայիլ բաշա հազրէթէրի
ալէյնիտէ վուզուր իրիվայէթ զըլը-
նան չիքեայէթին հազսըզըլընա տա-
լիր Էազըլը պիր պէնտ իլէ, զէյլի-
նէ տէրճ իլլէմիշ ֆիւրաթիսնտէն
մալիւմաթը թարիթիլէսինտէ նիզա-
մաթ ու գալմաթիլ տալիլէյի սալ-
թանաթը Սէնիլէյէ մէնաֆի վէ հա-
զիլէթի հալ վէ սըտը մէգալին խի-
լաֆը օլարազ հիլ պիր վիճտան վէ
հալիլէթին թէճվիլ խտէմէ լէճէյի
պիր բատտէտէ վիլայէթի միւշարի-
լէնա ալէյնիտէ իսմալ ֆիքը վէ ի-
տարէյի լիսան իլլէմիշ, վէ պիզիմ
տալի վիլայէթի միւշարիլէնալըն
պիր ճիւլէ վազաի վէ ալիլիլէն
վուզուր վէ մալիւմաթը թամիլէյի
պոլունմալ օլունուրտան, հազի-
զէթի հալին պէյաթընա վէ ճէրիտէ-
նին լէտտի միւնտէրիճաթընա հալի-
լէթի միլլէ պիզիլ ինպար իլլէմիշ տիր
ճէրիտէ, վալիլի միւշարիլէյի
հիւնիս իտարէթին պէյաթընա արզը
իլէ ֆիւրաթիլման վիլայէթի ճէրիլէսին
թէճըլ խտէն Էհալի պէզի վէ չէզա-

վէթէ տայիմա մէյեալ օլմայալը ճի-
հէթէ, լէֆէ ու միւշարիլէթէ մուա-
մէլէթի ուշամայաճաղընը, վէ վիլայէ-
թի միւշարիլէյի ալիսին Էալմալը
օլունուրտու իլան իտիլօր ֆէսիսն Ալ-
լաշ, տոզրուտու պէօլիք հալիլէթ.
պիլ վալիլի միւշարիլէյի միւտտէթի
մէտիտէ տէվաթը Էսպապը մուճիպէսի
նէ օլունուր, վէ թէմիլլէյի թուրք-
քէյիլլէթի տալիլ նիզաթընա թէվիլ-
զան ինչա օլունուր օլունմաթընա մէճ-
հալիլիլ օլունուր կիպի, հազըլտա
վուզուր մէրվի օլան չիքեայէթտէ Է-
հալի մուհազ օլունուր օլմաթըլարընը
թէֆրիլի տալիլ թահզ իլլաթը միւշ-
թաղիլէսի պատէլ ինչա հիւքիւմէթի
Սէնիլէյէ սիլա պիր վաղիլլէյի մու-
գաաթտէ օլունուր ճիւլէթիլ, օլ վա-
տիտէ թաաթիլլի ֆիքը վէ իտարէյի
լիսան հատու ու իլլիստարըլըն խա-
լիճի իմքեայէթ տըր : Անճազ վիլայէթի
միւշարիլէյի Էհալիսի կիպի ճէմիլլէ-
թի միլլէլլէթին ինչիլմաթ իտէն չէ-
ճաաթը ֆըլթիլլէ վէ չէճապի մէր-
զիլլէլլէթի սահալիլիլ թէվալիլիլ
թէվիլիլ իտէն պիր թէպապը սաթը
զանըն լէֆէ ու միւշարիլէթէ մուա-
մէլէթի ուշամայաճաղըն Էսպապընը
պիլլէթտիլ : Սալլէյի աաաթէթիլլէյի
տէ Էալմաթտա օլունուրտու զաթը
մէլալիլմաթը հազրէթի ճէրիլլէյի
տէ հալմաթ Էտան թէպաա վար տըր
քի, պիլա մուճիպ էնֆ ու չիտտէթիլ
մուաթէլլէթին մէվաթ օլան գալմաթիլ
ու նիզաթընա աալիլլէ Սալլմաթը
Սէնիլլէ թէճվիլ իլլէթ օլունուր : Աճա-
պ Էհալիլի մէրվալմէլլէ չէզալլէթ-
լէրին ճէրիտէ նէ իլլէ իսպաթ իտի-
լօր : Աճապա վիլայէթի մէքթիւրէն
հալմաթ գալիլլէսի վար տըր քի, տէվ-
լէթին քիլլի ճիւլիլ թէքեայիլիլ մա-
լիլէսի իլլաթընա վէ գուրալիլ չէ-
րիտը ինչաթընա լէտտ վէ իլլիլնա
կէօթէթըմիշ օլունուր : Ճէրիտէ պիլլէթ
իտէ, պարի մալիլլէ խաղիլլէյի ճէլիլ-
սիլլէ տէօրիլլէն օլունուր հիւմա-
լուն գուրալլէթընա միւրաճաաթ
իլլաթին տէ, պէօլլէ բաճմէն պիլ զալլ
մալիլմաթ պէյաթընա գալլըլմաթընա
Ալա վիլայէթի միւշարիլլէյի միւշ-
արապ վէ ֆիւրտ վէ թիւրք օլարազ
հալիլ օլունուր սէքիզ Էրիզ պին նու-
ֆուտուն չէզալլէթին Սիւր Սէհմէտ
կիպի պիր շալիլ ֆէրաթին չէզալլէթի
ալլէլլ օլունուր մի :

Վէ Էրիլ ճէրիտէ պիր ֆըզրաթըն-
տա « պունըպըն չիքեայէթլէրի վա-
լիլին նիզաթընա խարիլլէն չըզըլմաթ
կիպի հալաթը իտէ, պոլ պապաթ
հազըլարըն Էրիզ տուր » տէյօր : Չէհի

հազըլնաթը, աֆէրին ճէրիտէ, տոզ-
րուտու պոլ աաաթէթին տէյէճէք Էրի-
Աճապ մէվաթ օլան պունճա գալմաթիլ-
նի սիլաթիլլէյի սալլմաթընա զալլթ ու
րապթա վէ իտարէյի մէվէթէթէ քեա-
ֆի տէյիլ մի տիր քի, խարիլլէն չը-
զըլմաթ մէհալլէթիլլէ օլունուր : Թալ-
Էրիլ հարաքեաթ վէ թահիլլիլ մուա-
մէլաթա պիր խաթիլլէ իսթիլլէթ
վէ միզանը աաաթէթ իլլիլլէթ օլուն-
նան նիզաթընա սէնիլլէ խարիլլէն չը-
զըլմաթտան սօնրալ, աալ ու զուլ վէ
հազըլ ու պաթլ նէ վէճ իլլէ թէֆ-
րիլ օլունուրալիլլէ : Ճէրիտէ պոլ նի-
զաթընա թէճէսիս իտէն վիւքէլլէյի
ֆէլաթ հազըլարընտան վիլայէթի
միւշարիլլէյի ալիլլէթի վիւք ու
մալիլմաթը օլմայան պիզէ զալլ զալլ
կէօթէթիլլէ պիլլէյի : Աալլիլլէյի
Սալլմաթըն Սէնիլլէ, վէ Էֆաթիլլէ
վիւքէլլէ տէվէթի Ալլէթտէն մէրհալմ
Էաաթ Սուլիլլէ բաշա կիպի պիր զա-
լլէ ալլաթըն վիլայէթի միւշարիլլէյի-
հալլէ պիր գալ սէնիլլէ Էնալիլ նա-
մէհալլէ տարէթիլլէ հիւմաթ իտարէ
իլլէթ իքէն, հալմաթ մալիլլէնտէ
գուլլէյի ճէպիլլէ իսթիլլէ իլլաթի,
վէ իսմայիլ բաշա հազրէթէրի զէմա-
նընա կէլլէնէյի գաաթար վիլայէթի
միւշարիլլէյիլլէ թէճիլլէ պոլլուն
վիւքաթընա օլունուր հալմաթը պիրիսի
նիզաթընա խիլաթընա չըզըլմաթ կիպի
հալաթ տա պոլլունտու : Թաթիլլէ նէ
հաճէթ : Իսմայիլ բաշա հազրէթէրի
իլլաթ տոզուր սէնէ միւտտէթ զաթ-
ֆընտա վիլայէթի միւշարիլլէյի
հալմաթ մալիլլէնտէ գուլլէյի սէյ-
ֆիլլէ իսթիլլէ իլլէթիլլէ ֆէթիլլէ ու
թէսիլլէ իլլէթիլլէ տիր : Շիլլէ ալիլլէ-
թին կէլլէնէյի վազաաթ տալիլ կէօթ-
թէրիլլէ իտէ, օլ Էնաթտէ հէր պիր
վիլայէթտէն թաաթիլլէ օլունուրալլէ
րը կիպի, Տիարպէթըրտէն տալիլ թաա-
զիլ օլունուր : Տէյիլլէթիլլէ քի Է-
զըլալլէ թաաթիլլէ Էմիլլէ մէնհու-
պէ իսթիլլէտարտան մուվաթիլլէ օլան
անճաթ Չուր միւլթէտարըլլէթընա
կէօթտէրիլլէն գուլլէյիլլէ աթէրիլլէ տիր
Հալ պէյիլլէ օլունուր, վիլայէթի միւ-
շարիլլէյիլլէ չէզալլէթիլլէ ճէրիտէ
նէ իլլէ իսթիլլէ իտէպիլլէ : Աճապ
Էվէլլէ Հալապ, վէ պաաթհու Շամ
մէհալլիլլէ զալլիլլէթիլլէնտէ Էտան պիր
մալիլլէթիլլէ կէօրիլլէթիլլէ Էսպաթիլլէ, աա-
թէր վէ լէլլէթիլլէ օլարազ գուրալիլ
չէրիլլէթընա ինչա, վէ թէքեայիլլէ
թէ միլլէթիլլէ իլլաթ իտէն Տիարպէ-
թըր վիլայէթիլլէ Սալլը պանճալարը
տէյիլլէ մի տիր :

Վիլայաթը միւլթէհատտէնին Էն
պիրիլլէթի տէնմէյի շալիլլէ օլան Տի-
արպէթըր վիլայէթի ճէլիլլէսի քի, ֆիւ-
նուն ու մէարիլլէթ թարազըլլէթը
իւլլէմաթընա քիւլլիլլէթիլլէ ալլէթ
մալալալ իտէն միլլիլլէթըլլէ միւ-
սէլլէթ վէ մաալլալ, վէ զիլլաթ վէ
թիւքէթիլլէ վէ սանաթիլլէ մէհալլէթի
իլլաթ ու Էքնաթընա ալլէթ սէվա օլուն-
նան Էմիլլէ վէ զալալիլլէ մէնաթաթ
վէ մաալլալալ զալիլլէթիլլէ միւս-
պիլլէ վէ մէքթուր պիր վիլայէթի ճէ-
լլէյիլլէ, ճէրիտէ վարազընալլէթիլլէ
սիլլան Էաթաթը թապիլլէնա շազըրը
թէճէթիլլէ վէ խալլէթ վէ պաթ մաալալ,
վէ վիճաթիլլէ թէճէթիլլէ իլլէթէթ հի-
պիր Էրապաթ հալլէթ վէ ինաթիլլէ
միւլթէթիլլէ միւ տիր : Էրիլլէ ճէրիտէ
վալիլլէ միւշարիլլէյի կէօթա մէտհ
մաթաթընա պէնտի մէքթիլլէթիլլէնտէ
զալլէթ թօհաթ պիր ֆըզրա Էաթըլլէ
օլունուր ճիւլէթիլլէ, այնէն տէրճ իլլէ-
տիլլէ, « խուսուսա քէնիլլէ թէվաթի օ-
լունան հէր խուսուսա զալլէթ պոլ-
լունուր, վէ սաաթ վալիլլէթի վաթ-
թընա օլմայալ, թա պիլլէթըլլէթը
վաթթընա պէրու օլարաթա հիւս-
նիւ սէյիլլէ պըրաթըլլէ, պէյն Էլ Էք-
րաթ ֆիւրտ պէյ, ֆիւրա բաշա տէ-
նիլլէթէք նալիլլէնտէն թէվիլլէ օլունուր
պիր զաթ տըր » Էյ չիլլէ ճէրիտէ-
նին հիւսնիլ իտարէյի իսթիլլէթ
նազըլըլլէ շու ֆըզրաթընտան սիլլա-
լիլլէ օլան տիրալլէթիլլէ անլաթըն :
Պիլլէթ վէ ճիւլլէ Էրապաթ ալլ ու
պաաթիլլէթիլլէ պիլլէթիլլէ սալլմաթըն Սէ-
նիլլէնին Էն պիրիլլէթ Էքթեարը մա-
տալլէթտէաթը վէ պիլլալլէթ վիւքաթ
ու մէմուլլէթ օլան թէնպիլլէթ վէ
իլլաթը, Բաթիլլէթ թէպաաթէթիլլէթ
վէ շահիլլէթաթ աաաթէթիլլէթիլլէ Է-
ֆէնտիլլէթ հազրէթիլլէթիլլէ պիր ճիւլլէ
թէպաա վէ զիլլէթ տէսթան պէյնիլլէ
տէ նէլլէ տաալլէթ վէ մէհալլէթիլլէ
հազըլարընտա մաաթիլլէ վէ սէզալար
պոլլունմաթտա օլան մէրալիլլէ ու Է-
ֆաթը միւլլէթաթիլլէթիլլէ թէֆհիլլէթ
վէ մալլալալ մուաթաթըլլէթընա իլլա-
աթ վէ ինչըլլաթաթընա թաթիլլէթ
վէ թէօհաթիլլէ իլլաթ Էլլէթիլլէ մէր-
թէպէ պիլլա թէֆրիլլէ լէֆէ ու միւ-
լալլէթիլլէ մուաթէթ վէ հիւքիւմէթիլլէ
սէնիլլէ կէօլլէթիլլէ ըրընաթըլլէ, զա-
լլէ մէրալիլլէթիլլէ հազրէթիլլէ Չիւլ-
լիլլէթիլլէ տաալլէթը խալլէթիլլէթիլլէ
ճէլլէ սալլ ու զալլէթիլլէ իլլաթ իլլէթ-
տէն իպարէթ տիր, Էրապա ճէրիտէ-
նին Էքթեարը պաթթիլլէթիլլէ վէճ իլլէ
ֆիւրաթիլլէթիլլէ Էհալիլլէ կիպի ուլլաճէ-
նապէ մաաթիլլէ պիր թէպաաթը սա-

տրդէլի խարիճի նիզամ մուսմէլաթ-
լա հիւքիւմէթաէն իւրքիւտիւպ,
թէնֆիր վէ թէնհիւ իյէմէք վէ րահը
ասիան վէ չեզալէթէ սիւլիւքէրինէ
սէրիլթէ վէրիպ տէլալէթ իթմէք
հիւ պիր մէմուր իչիւն պատիլի մէտհ
ու սիթայիլ զլամաղ, Պիւնապէրին իս-
մայիլ բաշա հազրէթէրի տախի հիւ
պիր վաղըմտու ճէրիտէնին մէնվալը
մէշրուհու մէտինի գապուլ պուլուր-
մաղ զաննընայըլ:

Ճուռնա իրթէսի կիւնիւ ազաւոմ
իւղէրի սէր զուրնայի չէհրիւրի
ուլուքիւթէթու Հաթըլ Մէհմէտ պէյ
էֆէնտի հազրէթէրի, զալթ հազրէ-
թի Սէտարէթէնանիւն տէվէթէա-
նէլէրինէ աղմէթէ, սատարազամ հաղ-
րէթէրիլէ մուլազաթ իթմիլէր տիր:

— Տէրսատէթէ վիրուտ իսէն Ֆը-
րանսա սէֆիրի Մ. Պուրիւան պու կիւն
եալին մապէյնի հիւմայուհա կիւնէ-
րէք, համիլ օլտուղու իթիմաստմէ-
սինի հուզուրու հազրէթի բատիշա-
հիյէ թաղաթի իսէմէք, վէ անտէն
Պապը Ֆիլիպէ կէլէճէյիստէն, ֆէվզէ-
լատէ սէֆիրէրէ մախուս օլտն իթէշ-
րիֆաթ ինձրա գըլնմաղ իւզրէ պիր
թապուր ասքըրէ պիր պանտա մու-
ղիդա պուլունտուրուլաճաղ տըր:

— Ֆրանսա պահը Սէֆիր ֆիլ-
սուսուս ամիրալը բիւքիւպինէ մախ-
սուս օլտն ալթը իթը չէքէր պէյլիք
վաթօրա Տէրսատէթէ վիրուտ իսէ-
րէք, աօղլու թարապիստա վաղը
Ֆրանսա սէֆարէթիստէսի բիչկիւս-
հընտա լէնկէրէնտաղ օլտուլ տուր:

Կէլէն սէնէ Տէրսատէթէ կէլմիլ
օլտն ինկիլիդ պէյլիք վաթօրու հաղ-
ղընտա իսթիլէն Բէշէրիֆիլըն ալթը
պուլուն հաղղընտա տախի ինձրա ի-
տիլէրէք, վէ մէղըր վաթօր ճիւլիւ-
սիւ հիւմայուհա միւստաղթ օլտն լէյ-
լէյի մէսէրէթտէ Տէրսատէթէ պու-

լունտաղ սէյր ու թամաշա իլէ ալ-
տէթ իսթէմէք տիր:

— Մէարիֆի ումուսիյէ նաղըրը
տէվէթիւ ճէվտէթ բաշա հազրէթ-
էրիլին կէլէն բէրէմէպէ կիւնիւ իսն-
եատան հարաքէթ իթտիքէրի, վէ
պու կիւն Գօրֆույա մուվապէթ պու-
յուրաուզլարընտան, կէլէմէք բէր-
չէմպէ կիւնիւ Տէրսատէթէ վիրուտ
իսթէմէքէրի ալթնան պիր գըլթա իթէ-
լէկրաֆ մաալինտէն անլալըմըլ տըր:

— Եանիս վալիսի տէվէթիւ Ս-
քիֆ բաշա հազրէթէրիլին էօնիւմիւզ-
տէքի ճուռնա իրթէսի կիւնիւ Եա-
նիսյա միւթէվէճիհէն Տէրսատէթէ-
տէն հարաքէթ պույուրաճաղլար ի-
չիտիլմիլ տիր:

— Վիլիքէա, մէմուրիյն վէ սիւֆէ-
րատան պաղը զէվաթա պու ազաւոմ
տախի ինկիլթէրա սէֆարէթիստէ-
սինտէ պիր զիյաֆէթ մէրիլէմէք տիր:
— Տամաթը ալիլի հազրէթի իթ-
տիլի էֆիլէմի տէվէթիւ թուսուհ բա-
շա հազրէթէրի Ալիթիստա վաղը
Մարիսպար գապըլճալընտ մուվա-
պէթ իլլէմիլ տիր:

— Իչիտիլիլինէ կէօրէ, պուլունտան
ապուլէմ Պաղտատ ասքէրի սաւաղըն-
տան սըրգաթ օլտնան ազլէտէ մէտ-
լատի օլտուղու, վէ սանաղըլտա պու-
լունտան սէնէտաթ վէ էվալաղ սայի-
րէյի իթէշիլ իլէ էհալիլի պու երեզ-
տէ 80-100 պիւն իրա միւթէվալուր
իթտիլի իթէպէյիստէն իսթէրէք, քէն-
տիսինտէն իսթիլտաթընա հիւքմ օ-

լունտաթ իւզըրինէ իւլ սէնէ մուլազա-
տէմ Պաղտատտան Պաղտա վէ Պօմ-
պալ թարաքէթիլլէ Լօնտոյա ֆիրար
իթմիլ օլտն Պաղտատէն էն միւթէ-
պէր վէ զէնկիլնէրինտէն վէ Եհհուտի
միլլէթիստէն Սայիհ Տանիլ հէր նէ
սէպէպէ մէպիլ իսթէպու քէրիլ Լօն-
տաթտան Տէրսատէթէ կէլմիլ տիր:

— Պու քէրէթ թանդիմ օլտնան
ուսուսի բօթա նիզամիսմէսին ահ-
քամընտա Տէրսատէթէն մէմուլ-

քի էճնէպիլէյն վէ սէվահիլի սալթա-
նաթը սէնիլէյն կէօնտէրիլէմէք պիլ
ճիւմէ մէքեթիլի վէ էվալաղ սայի-
րէ տէվէթի Ալիլէ բօթաթաթընա կէօն-
տէրիլէմէյիստէն, պուլունտն իչիւն Ղա-
լաթաթա մախուսա պիր մահալ իթէ-
տարիք օլտնարաթ բօթաթաթնէ իթ-
թիլաթ օլտնանաթ տըր:

Մէմալիքի էճնէպիլէյն հէր նէ
թարաթընա օլտը իսթ օլտն հաթը-
լաթը քեթաթիլէն տէվէթի Ալիլէյն ա-
յիտ օլտաթ իւզրէ կէօնտէրիլէմէք օն
պէշ կրամ աղըրըլընտա (պէշ տիրէմ-
տէն զիյատէ) պիր մէթմուպտան միւ-
սալաթիլէն էլլի բարա ալթնաճաթ, ֆա-
գաթ իչպու բօթաթը մէմալիքի էճ-
նէպիլէյն նաղ իսթն բօթա վաթօր-
լարը գուլթանիլաթընտ մըգտաթը
ճիւղի նաղ իլլէ վէրիլէմէք, վէ մէմա-
լիքի էճնէպիլէյն մէմալիքի շահա-
նէյն կէօնտէրիլէմէք մէքեթիլի վէ
էվալաղ սայիլէ հաթըլաթը տախի հէր
հանիլ մէմէքէթիլէն կէլիլ իսթ օրա-
նըն բօթա իտարէսինէ այիտ օլտ-
նաթ տըր: Տէրսատէթէ իթտէն մէմալիքի
շահանէնին հէր թարաթընա կէօնտէ-
րիլէմէք օն պէշ կրամըլ մէթմուպ-
լարտան տախի միւթէնալիլին իթի
ղընէ վէ էլլի կրամ աղըրըլընտա գա-
ղէթաթան երիւթ բարա, էկէր կէօն-
տէրիլէմէք զաղէթա պիր թանէ օլտը
իսթ, օն բարա բօթա իւճըթիլ ա-
լթնաճաթ տըր:

Իչպու նիզամ յունվար պիր իսթի-
տաթընտան իթիլաթէն մէվիլիլ իճ-
րպէ վաղ օլտնաճաթ, վէ իթէլէկրաֆ
իտարէսինին հիլիլ իթէսիստէն մէ-
մուլաթընտ քեթաթիլէն էճնէպիլէն
ինկիլթաթ օլտնուպ, միւրուրի զէմա-
իլ իթէլէկրաֆ իտարէսինին ալթնա մէ-
մուլաթընտ էնթիլտընտ անլէրին
էրիլէրինէ գալիմ օլտաթ, մէմուրիլին
հաղըրէսինին քեթաթիլէն իթէպապի
շահանէնին օլտուղու միսթիլի, Ղալա-
թաթա ալթնաճաթ իչպու բօթաթա-
նէտէ տախի պիլ ճիւմէ մէմուլաթը,

իլէրուտէ մէմուլաթ էնթիլտընէն
յէ գաթար էճնէպիլէն ինկիլթաթ զը-
լթնաճաթ տըր:

Վէ մէմալիքի շահանէնտ տմէտ-
չիւտ իսթէմէք գաթար բօթաթաթընտ
մէքէթիլ քէմաթեան Եհնիճաթի բօ-
թաթանէսի օլտնաթ տըր:

— Կէլէն ճուռնա կիւնէսի ստաթ
պէշ պուլուր րատտէրիլէնտէ Տալուլթ
բաշա մէհքէմէսի մահալէսինտէ Պէ-
քիլ բաշա ճաթի աօղաղընտա պիր
իսթնտէն աթէշ զուհուր իսթէրէք,
մէքէթիլ իսթնէ իլէ իթթիլաթիլտէ
պուլունտան իթի պապ իսթնէ տախի
միւթէթէրէք օլտուղու հալթէ պաթաթ-
րըլմիլ տըր:

— Տէրսատէթէ Եունտն սէֆիրի
սալթաթ Մ. Սիւս Բէրէյն միւթէվէճ-
հիհէն իթալիա բօթա վաթօրույա
Տէրսատէթէն հարաքէթ իլլէյնէ-
մէք տիր:

— Յար տիւ Պօթօրուս եաղաթը
ղընա կէօրէ, կէլէն մայիս ալթնաթ
տաթաթ իթէմիլտէն ալթնա վաթի-
տաթ 5 պիւն 500 իրաթա պալիլ օլ-
մուլ տուր քի, պու մըգտաթ իլլիստէ
զաղէթալարտան 230 իրա ալթնաթ
տըր: Մահը մէղըրուտն տէօրիլ բա-
ղար կիւնիլ թարհ օլտնուղու հալ-
տէ, կիւնտէ իտարէսի մէքէթիլէն
վաթիլաթը 200 իրաթա պալիլ օլտ-
յօր:

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Եհնիլ բաղար միւթէսարըլթըրը,
Ֆիլիպէ միւթէսարըլթըր սալթաթ սաա-
տէթիւ Հասան պէյ հաղըրէթիլլէնէ,
Ֆիլիպէ միւթէսարըլթըրը, Եհնիլ
բաղար միւթէսարըլթըր օալթաթ սաա-
տէթիւ թուսուս բաշայա:

Չուր սանաթը միւթէսարըլթըրը
ճիւտէ միւթէսարըլթըր սալթաթ սաա-
տէթիւ Գաթմ բաշա հաղըրէթիլլէնէ,
Հալթա վիլպէթիլ մէթմուպու-

ՈՍԿԵՓՈՐԻԿ ՀԱՏՈՒԱԾԻՐ

Գաղազնագիրք հանդերձ վկայութեամբ
ինք շարակարգեալ ի Տիգրանակերտի
26 հետեւեալ Տիւրքի վարդապետէ:

Յաջորդութիւն Արքեպիսկոպոսաց Արքե-
պիսկոպոսական փոխակին Տիգրանակերտի
որ է Արիք:

Ա.

ՅԱՄԻ ՏԵԱՌԻ 1430 ՆՄՏԱՌ ՄԿՐՏԻՉ
ՆԱԳԱՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

Միւրալ Նաղաշ էր Արքեպիսկո-
պոս Արիքայ, ըստ աւանդելոյ բաղմաշ,
նախ՝ Ժամանակակից նորա Աստուա-
ծատուր Եպիսկոպոս, զրէ գնմանէ
թէ «ճառնադրեցաւ Եպիսկոպոս ի
կոստանդեպ կաթողիկոսէ վահկեցոյ
ի թվին Հայոց ՊՁԹ, և հաստատեցաւ
Արքեպիսկոպոս ի վերայ քսան և չորս
գաւառաց և գաւաղանաց: Սորա
պատմութեան օրինակը պախին, մին՝
յեկեղեցոյ զաղաքի Սրբոյ Սարգիսի,
և միւսն՝ ի վենետիկ ի վանս Սրբոյ
Ղաղարու գրեալ ի վերջ գրեալի
յայտմաւորին, եթէ կամի ոք կարէ
անտի հարցանել և տեղեկանալ: Ըստ
մին օրինակի և ի յիշատակարանի
փոքր ճառընտրին՝ որ է ի քաղաքի
մերուս յեկեղեցոյ Սրբոյ կիրակոսի,
զրի՝ յամի ՊՁԹ թուարեւութեան
հայկազեան տուարի ի հայրապե-
թեան տեառն կոստանդեպ և ի թա-
գաւորութեան Օլման բեկի (որ ալ-

րէր յԱմիք) որդւոյ Արի բեկին, ի յա-
ւաջնորդութեան և ի վերադիտողու-
թեան մայրաքաղաքի Արիքայ Տէր
Միւրալ նկարագիր Արքեպիսկոպոսի,
որ է Իլիսցոյ ի վերայ քսան չորս գա-
ւաղանի, և ի թէ Մէրալին իսկ էր ընդ-
իշխանութեամբ սորա, յայտ է ի յի-
շատակարանէ Աստուածաշունչ գրու-
ցն, զոր գրեալ է նոյն ինքն Միւրալ
Արքեպիսկոպոս ասելով զանձնէ «Յի-
լեցէք. . . և զմեզաւորս Միւրալ սոսկ
անուամբ Եպիսկոպոս Ամիք քաղաքի
և Մէրանոյ, Ուհայոյ և թըլկուրա-
նայ, Հինու և Արիքու: Վայն է պատեր
զիս, յորժամ առնուին համար տնոս-
տութեան ևսայն: Այս Աստուածա-
շունչ ևս պահի ի վենետիկ ի սուր-
բն Ղաղար: Սա իբրեւ Արքեպիսկո-
պոս՝ արար և զփոխադրութիւն նըշ-
խարաց ըստ աւանդելոյ բաղմաշ, և
ինձնեան հօր Ղուկասու, զի գրէ և
նա յաշխարագրութեան իւրում յա-
ւաջին հատորի յերես 242. «Բայց ի
Ժի՛ դարուն Նաղաշ Միւրալ վարդա-
պետ Եպիսկոպոս Ամիքայ՝ տեսնալ
զուեւրումն նիւրկերտի կամ Միւթէր-
դինոյ, զբաղմութիւն նիւրաղ սրբոյ,
գարձեալ անտի ի վերայ գրաստուց,
տարաւ տմիւրեաց ի սուրբ կայա-
պետն Մշոյ, յառաքելոյ վանս, և այ-
լուր, յորոց բերինս եօթն բերեալ
սատ (ի Բարձրահայեաց Աստուածա-
ծին) նորոց շինեաց զեկեղեցին գմբէ-
թաւոր շինուածով ի Պիտի, թուակա-
նին, որպէս գրեալ կայ ի վերայ գը-

րան նորա, ի ներքոյ սեղանոյն ամ-
փոխեալ զնշխարս սրբոյ, որոյ վասն
պատուեալ կայ տեղին յամենեցունոյ,
իւ Չուրեան Հ. Միւրալ պատմու-
թեան Հայոց յերրորդ հատորն, յե-
րես 466 գրէ. «Սորն այս Միւրալ Ար-
քեպիսկոպոս թէպէտ զուսմիլին ի իւր
մտածութեամբ և եղեալ էր ի մօր, ի թէ
Լատինք հասան իցեն ընդ Նեստորա-
կանս, և ըստ այնմ՝ մուրա ճանաչան
իւրոյ գրեաց և թուղթ ի թուղթ
Հայոց ՊՁԹ, ի 16 մայիսի, որպէս է
տեսանել յերես 474: Սակայն ի խօ-
սակցելն ընդ Սարգիս վարդապետի
կափառեաց հաստատեցաւ յաղիկ կար-
ծիս, որպէս պատմէ Հ. Միւրալէ, յե-
րես 484, և վախճանի գրեթէ 1477.
տես ի պատմ: Չուրեանի. յերես 508:

Բ.

1479 ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

Չուրեան գրի ի յիշատակարանի
ճառցին որ ի Գապու գիւղ, «Գրե-
ցաւ ճառոցս ի թուին Հայոց ՁԻԼ. ի
հայրապետութեան ԼՂմանի տեսնու-
թարգիս և յեպիսկոպոսութեան քա-
ղաքիս Արիքայ Աստուածատուր իչ-
իսցողի Միւրալեաց ևսայն: Եւ ի
յիշատակարանի սարմուխն՝ որ յԱրիլի
զրի այսպէս «Գրեցաւ հոգեքնարս
ի թուին Հայոց ՁԻԼ. յեպիսկոպոս-
քեան քաղաքիս Ամիքայ Տիւրան Աս-
տուածատուր մեծի դիտին Միւրալե-
տաց:

Գ.

1490 ԱԻԵՏԻՐ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

Չուրեան գրի ի մեծի ճառընտրին
որ յԱրիլի ի վանս Բարձրահայեաց
Աստուածածին Պիլիպէք. . . և զմեծ
բարեւուն զերեպիսկոպոս և զիլիսցոյն
Միւրալեաց երշնիկ վարդապետն
Տէր Աւետիք, որ է մեծ ասիւրեան
Հայոց աղղիս ի թուին ՁԻԹ. գրեցաւ
յիւլիլ: և Ապա սկսանի մի ըստ միոյն
«Գարձեալ աղաչմիլ յիլիպէք ի մաթ-
րափայլ յաղթմիլ ձեր զԱմիք քաղա-
քի խօսայցն զիմ գնող ևսր հայն զխօ-
նայ Արարհամն, և զխօնայ Լամն, ըզ-
րոնս Ուստիլի զիմ զեղբայր խօնայ
Սաֆարշին և զիւր եղբայրն զԼանա-
հայր, զիսուլէն. . . »:

Դ.

1517 ԿԻՐԱՎՈՅ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՍՈՍ

Չուրեան գրի ի յիշատակարանի
ինչ Արիլոյ, ի թէ էր Եպիսկոպոս քա-
ղաքիս Սակայն գրի և ի յիշատակա-
րանի ճառընտրի ուրեք որ պահի ի
վենետիկ օրինակ զայս, « ի թուս-
կանիս Հայոց ՁԻԼ. գնացի ևս Թա-
ղէս Եպիսկոպոս ի յԱմիք քաղա-
քն վանոց համար Ժողովք առնելոյ
վասն պաղատութեան վանից Ղաղա-
բու, յայնժամ Ժողովքան քաղաքին
քահանայք և խօսայցն և Ժողովուր-
դն մեծ և փոքր թէ մեք Սուրբ եր-
կոտասան առաքելոյն որ է վանքն

ԻՇՊՈՒ 1875 ՅՈՒՆԻՍ 2 ԲԱԶԱՐ ԷՐԹԷՍԻ ԿԻՒՆԻՒՆՏԷՆ ԻԹԻՊԱՐԷՆ ՅՈՒՆԻՍ 30 Ա. ԳԱՏԱՐ

ՊՕՂԱԶ ԻԶԻՆԷ ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՅՈՐԱԲԸՆ ՎԱԴԹԸ ՀԱՐԱԲԷԹԼԷՐԻ

Բազայի կենտրոնական հատվածը Բազայի կենտրոնական հատված

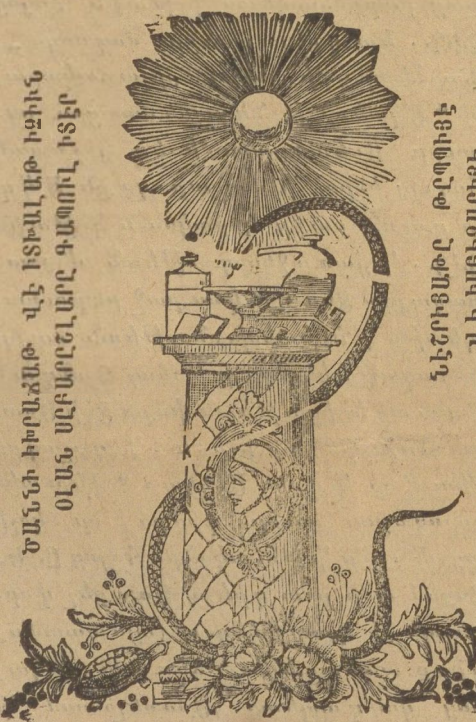
ԶԷԼԻՔ ՇՈՒԲՈՒՊՈՒ

Պու քերէր ժազ Ալէքեան էն ճախա-
նէսինտ թէ ինքնիկ օրումսնաւ օյան ին
պո Ձէլը չըրուպու չար ագթթար ճի-
հանէ մալւււ, վէ իւլը միւթէնէ վիյէյէ
չիֆա պարզ պիր մուալիճ օլուպ, Ձէլի
նի, լօս թապիկ օլուման մաւնտնտն միւ-
թէ թէ թէ պ օլաբա, էվլորանրյս աթըրպաի
հողզաթի վէ մէքէթպի ծըպպիյէ թէ ճ-
րիպէվրի ին չիմաթէ աթկին տիրվուր
տիրվուր խասթիլլըթէ տիրաւ օյան էշ-
խաթըր զայէթ սոււուլէթիէ պու սուալի-
ճէ ապէսինտէ թէ քմվիլէն չիֆա պուրա-
մէ թէ ճէլըրի միւաշահաթ օլումտուուր, -
վէ ալէ խուտաւ սրքաճ խասթիլլիկին
վէ նիսա թապիքտնիւնէ զուհուր իտէն
պէյա չաղ (տաթիթ) վէ էրնէ թապիքէի
մէրոււմէն վազի օյան չաղ ճիլթիթի
վէ ճիվա մուալիճէսինէ աթ օյան ֆըթիլի
էմրազի, վէ պազը աթըրպաի շէօրէի-
չուտա թէշիթինէ ազ ճիվէրտէ ճիլուր
իտէն խասթիլլըթէ վէ հնուղ պաշա-
մը վըրէ իւլէթիթին տաթի մուալիճաթը
շալըրէտէն ղէյաթէ թէէսիթի օլումուղու
չաթի վէ նիւմալյան սոր :

Մուրէթի թիթիմարի հէր լիսանտն
պաթիլլըրվալ օլուպ, իշ պու մուալիճէ
իւլէ պիրթըտէ պուրուուր :

Մաթիլը Սթամպոլ էնին ճաթիսին
46 նուսթըրու. քէպիյն ժազ Ալէքեան էն-
ճախաւնտնտն :

ԷՃԶԱԽԱՆԷՅԻ ԱՅԻԹԱՊ

Վ. ԾԱՆՆԻՆԻ
ԷՃԶԱՆՈՒՆԵԹԻ ԲԵՂԻՐԻ
Վ.Ե
ԷՃԶԱՆՈՒ ԹԵՂԳԻՅԵ ՄԱՂԱԶԱՐԸ
1852 տ. քաղաք օլունմուշ
ՊԵՂՈՒՆՈՒ ՍԵՂԱՄԱՐԵ Ն. 77

1867 տէ քիւլտստ օլտնմուշ
Աթմապլէ գլոբրիւ պարնտա Ն. 1-2

Իլպաէ ճնգախանէկթոտ արիւիւղ-
թէ ճնգալիւ ֆիթուրիթ օլտնուր :
Մահաուլար Քիւսէվլիյէ վէ իւ-
պարիյէ , իթարիւտ , ֆրանսթղ , իւ-
իլ , Ալանս վէ սայրիէ ճաթիյէ ի-
խաւտէկթիւր .
Ատաթիւր մատէնիյէ ի իւթնէվ-
է (հէր ճիւտ մատէն սուլարը) :
Ճնճուտ սէնսիլ պուղ իսթէնի-
լի սաթիտէ) .
Ալաթիւր ճնլրահյիյէ վէ տիւրիւթ-
ղիէ եանի չնուղ-լարն սաղաթ ա-
պարնթ տիւղէլթէնէք աթաթ , վէ
նիճուտս ժամուլ էտէլլիւթ .
Քիւպրիթիթիթի քիւնիւն (գընազընա
Ֆիսթսուտ) :
Աէղլարի սաղազալար վէնէլթիւ
իւր ալղգ օլտպ , լէչէլթալար չա-
ֆ վէ գուսուրսուղ սուրէթտէն էա-
լը :
Ալնի մահապտէ իւր Նուււթուր
նտէն , ալա Պորտո , լէն , Մահար ,
անիւ իւ երլի շարապալար , ֆօն-
ղ վէ մէլրու պարն միւ իւթիլթէ .
Մահաուլարի սուղատիլէ , եանի
սլէլիւթ , միւլաթմըքաթ (քար-
ւալէր) վէ սաչ պոյալար , վէ սն-
իւն էն մէլչնուրու վէ էլիւտա-
իւթաթաթիւնիս միւնէրթիւրի օլտն

ԳԱՐԵԳԻՆ

ՄԵԼԻՔԵԱՆ
ՎԿԱՅԱԳՐԵԱԼ ԻՐԱՆԱԲԱՆ
38 ՊԱՃԷԷ ԳԱՓՈՒ ԹԱՇ-ԽԱՆ 38

 Պատահաւ է ամէն
 Տեսակ դատերու փոխանոր-
 դութիւն ընել՝ գոհացուցի
 պայմաններով :

ՍԱՀՈՊ ՎԷ ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ ՂԱԶԷԹԱ
Թ. ԹՕԼԱՆԱՆ
ԹԱՊԵԱՆԷԻ ՊՕՂՈՍ ԳԻՐԻՇԻՆԱՆ
ԲԵՐԱ ՇԻՂԻ ՍՈՊԱՊԵ